

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการดำเนินการ และปัญหาในการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามแนวปฏิบัติของกรมสามัญศึกษา โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ สรุปผลการศึกษาวิจัยได้ตามลำดับดังต่อไปนี้

- 5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 5.2 สมมุติฐานในการวิจัย
- 5.3 การดำเนินการวิจัย
- 5.4 สรุปผลการวิจัย
- 5.5 การอภิปรายผลการวิจัย
- 5.6 ข้อเสนอแนะ

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้คือ

- 5.1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ในการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น
- 5.1.2 เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน

5.2 สมมุติฐานในการวิจัย

โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีการดำเนินการและสภาพปัญหาในการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน

5.3 การดำเนินการวิจัย

5.3.1 กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนฝ่ายปกครอง และครูผู้สอนจำนวน 498 คน โดยกลุ่มผู้บริหารโรงเรียนและกลุ่มผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียน

ฝ่ายปกครองใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง ส่วนกลุ่มครูผู้สอนกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของ Yamane แล้วกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างต่อประชากรให้แก่โรงเรียน แล้วจึงสุ่มอย่างง่าย (Sample random sampling) ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละโรงเรียน

5.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลสภาพของปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษาและ ตอนที่ 4 เป็นข้อมูลปัญหาในการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยตอนที่ 1 และตอนที่ 2 เป็นแบบตรวจสอบรายการ ส่วนตอนที่ 3 และตอนที่ 4 เป็นแบบมาตรวัดชนิดลิเคิท์

5.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างและได้เก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง

5.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC⁺ เพื่อหาความถี่ ร้อยละ ในแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ส่วนตอนที่ 3 และตอนที่ 4 ได้หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบการดำเนินการและแก้ปัญหายาเสพติดของการดำเนินการระหว่างโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแต่ละคู่ โดยใช้ t-test

5.4 สรุปผลการวิจัย

5.4.1 สภาพของปัญหายาเสพติดในโรงเรียน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ครูส่วนมาก (95.9%) มีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดโดยศึกษาจากเอกสารหรือตำรา และจำนวนกึ่งหนึ่งมีความเห็นว่าขณะนี้โรงเรียนมีปัญหายาเสพติดอยู่ในระดับต่ำแต่มีแนวโน้มสูงขึ้น ส่วนสาเหตุสำคัญของการติดยาเสพติดของนักเรียนนั้น เกิดจากการอยากทดลอง มีปัญหาครอบครัว และถูกชักชวนโรงเรียนได้งบประมาณในการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดจากเงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียน เงินงบประมาณจากกรมสามัญศึกษา ชนิดของยาเสพติดที่เป็นปัญหาในโรงเรียนที่สำคัญคือ บุหรี่ เหล้าเบียร์ สารระเหย แอมเฟตามีน(ยาบ้า) กัญชา

การจัดกิจกรรมเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนได้ดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่ การจัดนิทรรศการ การอบรมให้ความรู้เรื่องยาเสพติด การเผยแพร่ข่าวสาร การจัดโครงการเพื่อนเตือนเพื่อน และการจัดกิจกรรมเดินวิ่งรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด

ส่วนการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาหาเสพติดโรงเรียนได้ดำเนินการโดยการให้คำแนะนำปรึกษา การเชิญผู้ปกครองมาให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหา การให้รางวัลยกย่องชมเชยนักเรียนที่ประพฤติตนเป็นคนดี

5.4.2 การดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาหาเสพติดของนักเรียนในโรงเรียน ในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้านแล้ว ด้านการวางแผน โรงเรียนมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก โดยการวางแผนในโรงเรียนขนาดเล็กมากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ และโรงเรียนขนาดกลาง การวางแผนในโรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินการน้อยกว่าโรงเรียนทั้งสองขนาด ส่วนการดำเนินการในด้านอื่นๆ ได้แก่ ด้านการจัดตั้งองค์กรหรือทีมงาน ด้านการจัดกิจกรรม ด้านงบประมาณ ด้านการกำกับติดตาม ด้านการประสานงาน และด้านการประชาสัมพันธ์มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านงบประมาณมีการดำเนินการน้อยกว่าทุก ๆ ด้าน และเมื่อเปรียบเทียบการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาหาเสพติดของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่แล้วพบว่าไม่แตกต่างกันทางสถิติ

5.4.3 ปัญหาในการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาหาเสพติด ในโรงเรียนพบว่าโรงเรียนมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัญหาด้านบุคลากรมากกว่าด้านอื่นๆ รองลงมาคือปัญหาด้านงบประมาณ ส่วนด้านวัสดุอุปกรณ์มีปัญหาน้อยกว่าทุกๆด้าน เมื่อเปรียบเทียบปัญหาแล้ว พบว่าในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางแตกต่างจากโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดกลางไม่แตกต่างกันทางสถิติ

5.5 การอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์แบบสอบถามจำนวน 464 ฉบับซึ่งคิดเป็นร้อยละ 93.17 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด ผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลดังต่อไปนี้

5.5.1 สภาพของปัญหาหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ระดับและแนวโน้มของปัญหาหาเสพติดในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นว่า มีปัญหาอยู่ในระดับต่ำแต่มีแนวโน้มสูงขึ้น จากผลการวิจัยข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ในปัจจุบันปัญหาหาเสพติดได้แพร่กระจายเข้าสู่โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาทั้งสามขนาด คือโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดใหญ่ และเข้าสู่โรงเรียนที่ตั้งอยู่ในที่ต่าง ๆ กันคือโรงเรียนที่ตั้งในตัวเมือง โรงเรียนที่ตั้งในชุมชนใหญ่ โรงเรียนที่ตั้งในชุมชนเล็ก โรงเรียนที่ตั้งในตัวจังหวัด อำเภอ ตำบล และหมู่บ้าน ในโรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยไปจนถึงโรงเรียนที่มีนักเรียนมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ คำรง เชี่ยวศิลป์ และคณะ (2520) ที่พบว่า

ปัญหาเสพติดได้แพร่กระจายเข้าสู่โรงเรียน และผลการศึกษาของ นงนุช กาญจน์โรจน์ (2537) ที่พบว่า แนวโน้มของการใช้สารเสพติดสูงขึ้นในหมู่เยาวชนที่มีอายุน้อยลง และผู้วิจัยมีความเห็นว่าปัญหาที่เคยซ่อนเร้น ปกปิด ในอดีต เนื่องจากกลัวว่าจะได้รับโทษจากโรงเรียนจะค่อย ๆ เปิดเผยขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะเมื่อกรมสามัญศึกษามีมาตรการ ห้ามโรงเรียนไล่นักเรียนที่ติดยาเสพติดออกจากโรงเรียนจนกว่าจะมีการนำนักเรียนไปรักษาให้หายขาดเสียก่อนจึงให้เปลี่ยนโรงเรียนได้ถ้านักเรียนผู้นั้นต้องการ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศในการเรียน เมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องกลัวที่จะเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น โดยไม่คิดว่าเป็นส่วนบกพร่องของตัวเองแล้วการค้นหานักเรียนที่ติดยาเสพติดก็จะได้ข้อมูลใกล้เคียงกับสภาพที่เป็นจริง และจะทำให้การป้องกันและแก้ปัญหาสามารถทำได้ง่ายขึ้น

ส่วนสาเหตุของการติดยาเสพติดของนักเรียนนั้น กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า เกิดจากการอยากรทดลองมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มาณี สมิริสัมพันธ์ และคณะ (2522) ที่พบว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดการติดยาเสพติดให้โทษนั้น ส่วนใหญ่เกิดจากความอยากรู้อยากเห็นและอยากรลอง ผู้วิจัยมีเหตุผลสนับสนุนผลการวิจัยในประเด็นนี้ ดังนี้คือ นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาชั้นส่วนใหญ่จะมีอายุในระหว่าง 13-18 ปี โดยประมาณซึ่งเป็นระยะของการพัฒนาการอยู่ในวัยรุ่น ในทางจิตวิทยาจะมองเด็กในวัยรุ่นว่า คือสภาวะหัวเลี้ยวหัวต่อแห่งชีวิตที่จะต้องมีการปรับปรุงตนเองต่อสิ่งแวดล้อมใหม่ ๆ รวมทั้งต้องมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแบบเด็กๆให้เป็นพฤติกรรมของผู้ใหญ่ จึงมักมีการแสวงหาแบบอย่างที่จะนำมาเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง โดยการเลียนแบบพฤติกรรมของผู้ใหญ่ เมื่อเห็นผู้ใหญ่แสดงพฤติกรรมใด ๆ ก็มักจะอยากรู้อยากเห็นและอยากรทดลอง ปฏิบัติตาม ยิ่งถ้าเป็นผู้ใหญ่ที่เขาชื่นชม ยกย่องเคารพนับถือ เช่น บิดามารดา ครู-อาจารย์ ก็จะนำมาเป็นแบบฉบับของพฤติกรรมด้วยความศรัทธา ดังนั้นเมื่อพบเห็นการเสพยาเสพติดของผู้ใหญ่ที่อยู่รอบ ๆ ตัวของเขา เช่นการสูบบุหรี่ การดื่มสุรา และเบียร์ ซึ่งยังปรากฏให้เห็นอยู่มากในโรงเรียนและสังคมรอบตัว จึงทำให้เกิดการอยากรลองและผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐสิทธิ์ เอียวเจริญ (2535) ผลการวิจัยของ เสริน ปุณณะหิตานนท์ (2514) ผลการวิจัยของ ฝน แสงสิงห์แก้ว และคณะ (2517)

ด้านแหล่งงบประมาณ ที่ใช้ในการดำเนินการป้องกัน และแก้ปัญหาเสพติดในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ได้จากเงินงบประมาณการศึกษาของโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาคือเงินงบประมาณที่กรมสามัญศึกษาจัดสรรให้ และเมื่อพิจารณาถึงการใช้งบประมาณในโรงเรียนขนาดเล็กแล้วมีจำนวนใกล้เคียงกันระหว่างเงินบำรุงการศึกษาของโรงเรียนและเงินงบประมาณที่กรมสามัญศึกษาจัดสรรให้ คือร้อยละ 36.7 และร้อยละ 31.6 ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กจะเป็นโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา นักเรียนส่วนใหญ่จะ

ได้รับการยกเว้นการชำระเงินบำรุงการศึกษา แต่โรงเรียนจะได้รับเงินอุดหนุนเป็นการทดแทนเงินบำรุงการศึกษา ซึ่งแตกต่างจากโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ที่ไม่ได้เข้าโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา รายได้ของโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นรายได้จากเงินบำรุงการศึกษา การจัดกิจกรรมต่างๆจึงต้องอาศัยงบประมาณจากเงินบำรุงการศึกษา รวมทั้งการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาเสพติดในโรงเรียนด้วย

ด้านสภาพความคิดเห็นต่อชนิดของยาเสพติดที่เป็นปัญหาในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า บุหรี่มีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือ เหล้าเบียร์ และสารระเหย ซึ่งแตกต่างจากผลการวิจัยของ นิภา เมธาวิชัย (2527) Johnstone และคณะ (1979) ที่พบว่านักเรียนเคยใช้แอลกอฮอล์ถึงร้อยละ 93.00 ส่วนบุหรี่ยังมีเพียงร้อยละ 74.00 และผลการวิจัยของ Adams และ Gleaton (1991) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ และร้อยละ 25.00 เคยดื่มสุรา ในประเด็นนี้จะเห็นว่าชนิดของยาเสพติดที่เป็นปัญหาได้เปลี่ยนไปจากการดื่มสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์มากที่สุด มาเป็นบุหรี่ยากที่สุด ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เนื่องจากในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการออกกฎหมายเกี่ยวกับบุหรี่ ออกมาใช้อย่างบังคับ โดยเฉพาะพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. 2535 และมีบทบัญญัติให้สถานศึกษาเป็นเขตปลอดบุหรี่ จะสูบบุหรี่ได้เฉพาะบริเวณที่จัดให้เป็นพิเศษเท่านั้น จึงได้มีการรณรงค์ต่อต้านการสูบบุหรี่ขึ้นในสถานศึกษา ดังนั้นจึงทำให้บุคลากรของโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าพิษภัยจากบุหรี่มีมากกว่าพิษภัยที่เกิดจากการเสพสุรา หรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ จึงมีความเห็นว่าบุหรี่เป็นปัญหาที่ร้ายแรงกว่าสิ่งเสพติดชนิดอื่นๆ

ในด้านการจัดกิจกรรมป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่าในภาพรวมแล้วมีการจัดนิทรรศการมากที่สุด และมีการจัดตั้งอาสาสมัครต่อต้านยาเสพติดน้อยกว่าการจัดกิจกรรมอื่นๆ แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กพบว่า มีการจัดกิจกรรม “เพื่อนเตือนเพื่อน” มากที่สุด ส่วนกิจกรรมที่จัดน้อยที่สุดในโรงเรียนขนาดเล็ก คือเป็นการจัดตั้งอาสาสมัครต่อต้านยาเสพติด เหมือนกับโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ ผู้วิจัยมีความเห็นว่าทุกโรงเรียน ได้นำแนวปฏิบัติของกรมสามัญศึกษาไปปฏิบัติได้มากน้อยต่างกันไปตามสภาพของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กได้จัดกิจกรรม “เพื่อนเตือนเพื่อน” มากที่สุด เพราะเป็นกิจกรรมที่ใช้งบประมาณน้อยที่สุด แต่สามารถป้องกันปัญหาได้หลายด้าน นอกจากป้องกันปัญหาเสพติดแล้วยังป้องกันปัญหาเรื่องโรคเอดส์ และเรื่องเพศสัมพันธ์ได้อีกด้วย ส่วนโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ เลือกจัดนิทรรศการเพราะเป็นกิจกรรมที่จัดกันอยู่เป็นประจำในโรงเรียนซึ่งต้องลงทุนมาก และมีผู้ชมมากพอสมควรจึงจะคุ้มกับการลงทุน

ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาเสพติดในโรงเรียนนั้น โรงเรียนทั้งสามขนาดมีความเห็นสอดคล้องกันคือมีการจัดกิจกรรมให้คำแนะนำปรึกษามากที่สุด รองลงมาคือการเชิญ

ผู้ปกครองร่วมมือกับโรงเรียนเพื่อแก้ปัญหาและให้รางวัล ยกย่อง ชมเชยนักเรียนที่ประพฤติดี เป็นคนดี ตามลำดับ ส่วนการส่งตัวเข้ารับการรักษาเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการน้อยที่สุด ทั้งนี้ เพราะกระบวนการแก้ปัญหาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยทั่วไปจะมีงานแนะแนวโดยครูแนะแนวเป็นผู้จัดการให้คำปรึกษา แก้ไขปัญหาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียนก่อนที่จะมีการส่งตัวถึงฝ่ายปกครองเพื่อการลงโทษ และประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง การที่โรงเรียนส่งตัวนักเรียนที่ติดยาเสพติด เข้ารับการรักษาบ่อย เนื่องจากปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ซ่อนเร้น ผู้มีปัญหามักพยายามปกปิดตัวเองตลอดจนผู้ปกครองก็จะช่วยกันปกปิดด้วย เนื่องจากกลัวว่าเมื่อครู-อาจารย์รู้ว่าติดยาเสพติดแล้วจะต้องถูกไล่ออกจากโรงเรียนซึ่งเคยเกิดขึ้นในอดีต ในปัจจุบันกรมสามัญศึกษาได้มีมาตรการห้ามไล่นักเรียนที่ติดยาเสพติดออกจากโรงเรียน ให้รักษาให้หายเสียก่อน หากนักเรียนมีความประสงค์จะเปลี่ยนที่เรียนก็ให้โรงเรียนจัดหาที่เรียนให้ ซึ่งมาตรการนี้เป็นมาตรการที่ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลอย่างแท้จริง ดังนั้น ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนก็จะเป็นปัญหาที่ค่อยๆ เปิดเผยตัวเองออกมาเหมือนปัญหาอื่น ๆ จึงดูเหมือนกับว่ามีปัญหาเพิ่มขึ้น มากขึ้น ทั้ง ๆ ที่ปัญหาลดลงหรือลดลง แต่เปิดเผยมากขึ้นเท่านั้นเอง

5.5.2 การดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทั้งสามขนาดมีการดำเนินการในภาพรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีด้านการวางแผนอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านอื่นๆอยู่ในระดับปานกลาง จะเห็นได้ว่าโรงเรียนได้นำมาตรการและแนวปฏิบัติของกรมสามัญศึกษา มาดำเนินการโดยอาศัยกระบวนการทางการบริหาร โดยเฉพาะการวางแผน การจัดตั้งองค์กร การอำนวยการ และการกำกับติดตามผล ตลอดจนได้อาศัยหลักการประชาสัมพันธ์ในการดำเนินการซึ่งเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการป้องกันยาเสพติดที่ จิราภรณ์ สุทธิสถานท์ (2529) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า ควรจัดตั้งเป็นคณะกรรมการขึ้น ประกอบด้วยครู-อาจารย์ และผู้ปกครองนักเรียน เป็นผู้กำหนดนโยบายป้องกันยาเสพติดที่จะเกิดขึ้นภายในและภายนอกโรงเรียน ตลอดจนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาดังกล่าว มีการติดตามผลและประเมินผล ผู้บริหารโรงเรียนควรกำหนดนโยบาย ให้นักเรียนมีการใช้เวลาว่างในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้น เช่น เล่นกีฬา ดนตรี ศิลปะและงานอาชีพต่าง ๆ เมื่อพิจารณาตามขนาดของโรงเรียนแล้วพบว่า โรงเรียนขนาดเล็กมีการดำเนินการมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่าโรงเรียนขนาดเล็กมีปริมาณงานน้อยไม่สลับซับซ้อน มีการร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นการระดมกำลังในการทำงาน การดำเนินการทั้งคณะมีมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดใหญ่ จากการได้มีส่วน

ร่วมในการดำเนินการจึงทำให้ทุกคนเห็นว่าการดำเนินการแม้จะเป็นการดำเนินการเพียงเล็กน้อยก็ตาม ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ปริมาณงานมีมาก โครงสร้างการบริหารสลับซับซ้อน การแบ่งหน้าที่กันปฏิบัติงานมีมากกว่า เข้าลักษณะต่างคนต่างทำ จึงดูเหมือนว่าการดำเนินการน้อยทั้ง ๆ ที่โดยความจริงแล้วมีการดำเนินการมากกว่าโรงเรียนขนาดอื่น ๆ แต่เป็นการแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบ หากการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงแล้วยังทำให้ไม่รู้ว่าจะทำอะไร

5.5.3 ปัญหาการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาหาสาเหตุในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิจัยพบว่ามีปัญหาในการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านแล้วพบว่า ด้านบุคลากรมีปัญหามากที่สุด รองลงมาคือด้านงบประมาณ ด้านการจัดการ และด้านวัสดุอุปกรณ์ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรศรี พัฒนพงศ์ (2520) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานคือ ขาดงบประมาณ อุปกรณ์ในการจัดกิจกรรมป้องกัน ตลอดจนด้านบุคลากรในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะปัญหาด้านบุคลากร และปัญหาด้านงบประมาณนั้นเป็นปัญหาที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และเป็นปัญหาระดับชาติ เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นมานานแล้วและยากที่จะแก้ไข แต่กลับดูเหมือนว่าปัญหาจะรุนแรงเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากในขณะนี้รัฐบาลมีนโยบายที่จะขยายโอกาสทางการศึกษา ให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น โดยกำหนดให้นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทุกคนจะต้องได้รับการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา และจะขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานจาก 9 ปี เป็น 12 ปี นั้นหมายถึงว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานจากระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จะขยายขึ้นถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ในขณะเดียวกันรัฐบาลมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณ โดยเฉพาะงบประมาณด้านการศึกษา จนเป็นเหตุให้มีการจำกัดการเพิ่มจำนวนข้าราชการ ซึ่งครูก็ถูกจำกัดจำนวนไปด้วยเช่นเดียวกัน นอกจากจะห้ามเพิ่มจำนวนข้าราชการแล้ว ยังห้ามบรรจุแทนตำแหน่งที่เกษียณอายุด้วย ดังนั้นในสถานะที่งานเพิ่มขึ้นแต่บุคลากรและงบประมาณเท่าเดิม ปัญหาความขาดแคลน จะยิ่งรุนแรงขึ้น แม้รัฐบาลจะพยายามแก้ไขโดยการปฏิรูปการศึกษา ก็จะเป็นเพียงชะลอความรุนแรงของปัญหาเท่านั้น จึงจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องดำเนินการภายใต้ความขาดแคลนนี้ตลอดไป

5.6 ข้อเสนอแนะ

จากการค้นพบของการวิจัยและการศึกษา เอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกัน และแก้ปัญหาหาสาเหตุ ของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น ดังนี้

5.6.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาสาเหตุในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต โดยเพิ่มความรุนแรงขึ้น และชนิดของสาเหตุที่เป็นปัญหาได้เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นโรงเรียนจะต้องดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง โดยถือเป็นภารกิจโดยตรง เพราะสาเหตุเป็นปัจจัยลบที่ทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้ผล ซึ่งจะต้องกำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการของโรงเรียนอย่างชัดเจน มีการวิเคราะห์ปัญหา กำหนดนโยบาย กำหนดมาตรการหรือกำหนดโครงการ/กิจกรรมการป้องกันและแก้ปัญหาสาเหตุในโรงเรียนอย่างชัดเจน และสามารถนำไปปฏิบัติได้

2) จากผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาสาเหตุในโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามมาตรการของกรมสามัญศึกษานั้น กิจกรรมส่วนใหญ่สามารถนำไปปฏิบัติได้ แต่มีบางกิจกรรมไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ เช่นการกำหนดเขตปลอดยาเสพติดในโรงเรียน การจัดตั้งอาสาสมัครต่อต้านยาเสพติด การส่งตัวนักเรียนที่ติดยาเสพติดเข้ารับการรักษ การจัดกิจกรรมพิเศษสำหรับนักเรียนที่ติดยาเสพติด ดังนั้นโรงเรียนควรจัดให้มีการวิเคราะห์กิจกรรมต่างๆตามแนวปฏิบัติของกรมสามัญศึกษาว่า สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลดีได้อย่างไร และส่งเสริมให้มีการดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

3) จากผลการศึกษาปัญหาการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาสาเหตุของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่ามีปัญหาในด้านบุคลากรทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ปัญหาด้านงบประมาณ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องตระหนักว่าปัญหาสาเหตุ เป็นปัญหาที่ร้ายแรงและบั่นทอนหรือขัดขวางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สมควรให้ความสนใจและจัดสรรปัจจัยในการบริหาร การจัดการ ทั้งด้านกำลังคนและด้านงบประมาณ โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนจะต้องตระหนักถึงภารกิจอันนี้ด้วย

4) จากผลการศึกษาปัญหาการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาสาเหตุ ในโรงเรียน พบว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาจะต้องแสวงหาความร่วมมือกับ หน่วยงานราชการบุคคล และองค์กรเอกชน ในการระดมทรัพยากร เพื่อการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหาสาเหตุในโรงเรียน โดยเฉพาะในด้านงบประมาณ และบุคลากรที่ยังขาดแคลนในโรงเรียน

5) จากผลการวิจัยพบว่ากรมสามัญศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนยังให้การสนับสนุนโรงเรียนยังไม่เพียงพอทั้งในด้านงบประมาณ และด้านบุคลากรซึ่งโรงเรียนยังต้องการทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากร ดังนั้น กรมสามัญศึกษา จะต้องกำหนดงานป้องกันและแก้ปัญหาสาเหตุในโรงเรียน ไว้ในแผนงานของกรม ฯ และดำเนินการขอจัดตั้งงบประมาณ เพื่อให้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกันกับแผนงานป้องกันโรคเอดส์ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

5.6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากการค้นพบในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเพียงการค้นพบจากการศึกษา การวิเคราะห์แบบสอบถาม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้าราชการครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น และเปรียบเทียบการดำเนินการตามขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกันเท่านั้น จึงมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

- 1) ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาความคิดเห็นของ บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่แตกต่างกันในโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครูผู้สอน นักเรียน และลูกจ้างประจำ ต่อการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น
- 2) การศึกษาวิจัยการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในระดับเขตการศึกษา หรือระดับภาค หรือระดับชาติ
- 3) การศึกษาวิจัยการดำเนินการป้องกันและแก้ปัญหายาเสพติด ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ทุกสังกัดในแต่ละระดับ เช่นระดับจังหวัด ระดับเขตการศึกษา ระดับภูมิภาค และหรือระดับชาติ
- 4) ควรทำการศึกษารายกรณี (Case study) นักเรียนที่ติดยาเสพติด